

Tämä on rinnakkaistallennettu versio alkuperäisestä julkaisusta.

Tämä on alkuperäisen julkaisun final draft -versio.

Käytä viitatessasi alkuperäistä julkaisua:

Konst, T. 2023. Vinkkejä opettajalle – miten huomioida kestävä kehitys? Talk-verkkolehti, Kiertotalous / Circular Economy, Puheenvuoroja / Comments 11.9.2023.

URL: <https://talk.turkuamk.fi/puheenvuoroja/vinkkeja-opettajalle-miten-huomioida-kestava-kehitys/>

Kaikki julkaisut Turun AMK:n rinnakkaistallennettujen julkaisujen kokoelmassa Theseuksessa ovat tekijänoikeussäännösten alaisia.

Rinnakkaistallenteisiin liittyvät tiedustelut: julkaisutiedonkeruu@turkuamk.fi

Vinkkejä opettajalle – miten huomioida kestävä kehitys?

1109.2023

Kirjoittajat

Taru Konst Yliopettaja, erityisasiantuntija, Turun ammattikorkeakoulu

Kestävän kehityksen näkökulmien tuominen omaan opetukseen mietityttää monia opettajia ja kouluttajia. Nappaa tästä jutusta käytännön vinkkejä omaan opetustyöhösi!

Syksyllä 2020 julkaistiin kaikille ammattikorkeakouluille yhteinen kestävä kehityksen ja vastuullisuuden ohjelma ([Arene 2020](#)). Sen myötä ammattikorkeakouluissa sitouduttiin edistämään ekologisesti, sosiaalisesti ja taloudellisesti kestävä kehitystä. Se tarkoittaa, että pyrimme:

- **kasvattamaan kädenjälkeämme** eli edistämään kestävä kehitystä koulutuksen, tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoiminnan sekä organisaation oman toiminnan kautta sekä
- **pienentämään jalanjälkeämme** eli vähentämään ilmastopäästöjämme siten, että olemme hiilineutraaleja ammattikorkeakouluja viimeistään vuoteen 2030 mennessä.

Koulutuksen kädenjäljen osalta tämä tarkoittaa, että parannamme opiskelijoittemme ja sidosryhmiemme tietojen, taitojen ja motivaatiota edistää kestävä kehitystä.

Kuinka huomioida kestävä kehitys opetuksessa?

Kestävän kehityksen tietojen, taitojen ja motivaation kehittymistä voi edistää opetuksessa monin tavoin. Kestävän kehityksen tietojen ja taitojen edistäminen on koko koulutusyhteisön tehtävä, eikä esimerkiksi yksittäisten opettajien vastuulla. Kannattaa sopia yhdessä kunkin koulutuksen sisällä opinnoista vastaavien opettajien kanssa, missä opintojaksoissa mitään kestävyysteemaa käsitellään ja miten.

Opetuksen sisältöjen tulee varmistaa kestävä kehityksen tiedot ja taidot. Menetelmien, joilla sisältö välitetään, tulee tukea oppimista. Tiedon tarjoaminen ei yksinään riitä, vaan oppimista tapahtuu usein parhaiten, kun oppija voi suorittaa tehtävän kokemuksellisesti, osallistua ja keskustella kokemuksistaan muiden kanssa.

Ota käyttöön aktivoivia oppimismenetelmiä ja -ympäristöjä, esimerkiksi todellisten toimeksiantojen tai ongelmien ratkomista monialaisissa opiskelijaryhmissä, tai kokemuksellisia oppimismenetelmiä, kuten autenttiset oppimisympäristöt.

Kestävän kehityksen sisältöjen ja käytettyjen menetelmien tavoitteena on **tukea oppijaa hänen päätöksenteossaan** ja auttaa häntä näkemään, mitä seurauksia päätöksillä voi olla. Tällöin oppiminen ja opetus eivät keskity niinkään tiettyihin teorioihin ja malleihin vaan **kriittiseen ajatteluun, luovaan ongelmanratkaisuun ja kestävyysteemoja edistäviin rakentaviin prosesseihin**.

Käytännön vinkkejä:

- Keskustele opiskelijoiden kanssa kestävän kehityksen teemoista, kuten ilmastonmuutoksesta ja lajikadosta. Pohtikaa aihetta eri näkökulmista ja opintojakson teemoista käsin. Miettikää miten aihe koskettaa omaa ammattialaa.
- Keskustelkaa syistä ja seurauksista, näytä **esimerkiksi tutkimustietoa ilmastonmuutoksen roolista työelämän murroksessa ja osaamistarpeiden näkökulmasta**.
- Huomioi kestävyysteema opintojen sisällöissä ja toteutustavoissa. Olet itse esimerkki, toimi kuten opetat.
- Sinun ei tarvitse olla kestävän kehityksen asiantuntija. Opi aiheesta itse lisää yhdessä opiskelijoiden kanssa.

Miten ottaa kestävä kehitys osaksi opetussuunnitelmaa?

Opetussuunnitelmissa (OPS) saattaa olla kirjattuna, että kaikki opiskelijat saavat perustiedot kestävästä kehityksestä ja ilmastoasioista sekä perehtyvät aiheeseen oman koulutusalsansa kannalta. Suunnitelmien sisällöillä varmistetaan kestävän kehityksen tiedot ja taidot, ja oppimista tuetaan menetelmillä, joilla sisältö välitetään. Kestävän kehityksen olisi siis hyvä näkyä niin koulutuksen kuvauksessa, oppimistavoitteissa kuin oppimisen sisällöissä ja menetelmissä. Koulutukset voivat yleensä päättää itse opintojen toteutustavoista.

Kestävän kehityksen osaaminen kuvataan koulutuksen osaamistavoitteissa. Pohtikaa tiiminne kanssa OPS-suunnittelutyössä, miten kestävä kehitys näkyy läpileikkaavana teemana koulutuksen ja opintojaksojen kuvauksissa. Miettikää, miten kestävyysteeman eri näkökulmat voivat toteutua OPSin eri osissa siten, että kestävän kehityksen osaamistavoitteet toteutuvat.

Oppimissuunnitelmat ohjaavat myös arviointia, ja arviointi ohjaa oppimista. Kestävän kehityksen tavoite tarkoittaa myös arviointimenetelmien ja -kriteerien uudistamista.

Oppimisprosessia ja oppimisen tuloksia voidaan arvioida aiempaa laajemmin, esimerkiksi miten luonto ja ympäristö ovat aina osana toimintaa ja päätöksiä. Myös opinnäytteiden arviointiin voidaan tuoda pohdintaa kestävän kehityksen näkökulmasta.

Käytännön esimerkki: Projektioipinnoissakestävä kehitys on integroitu mukaan ja sanoitettu näin: ”kaikissa opintojakson projekteissa tulee huomioida kestävä kehitys ja myös arvioida sen onnistumista.”

Pohdittavaksi koulutuksessa:

- Näkyykö kestävä kehitys opintojen kuvauksissa, tavoitteissa ja sisällöissä? Miten kattavasti se on mukana?
- Miten kestävä kehityksen osaamista arvioidaan? Onko se huomioitu opintojen arvioinnissa?
- Onko kestävä kehitys huomioitu jatkuvan oppimisen opintotarjonnassa?
- Miten onnistumista seurataan? Kerätäänkö palautetta? Miten opiskelijoiden näkemyksiä onnistumisesta kuullaan? Miten seurannan tuloksiin reagoidaan?

Miten varmistaa kestävä kehityksen kompetenssien kehittyminen koulutuksessa?

Koulutuksen tuottamassa osaamisessa on hyvä huomioida sekä AMK- että YAMK-tasoilla **Arenen julkaisemat geneeriset kompetenssit**:

- eettisyys
- oppimaan oppiminen
- työelämässä toimiminen
- kansainvälisyys ja monikulttuurisuus,
- kestävä kehitys ja
- ennakoiva kehittäminen.

Kestävä kehityksen kompetenssi tarkoittaa, että valmistuva opiskelija tuntee kestävä kehityksen periaatteet, edistää niiden toteutumista sekä toimii vastuullisesti ammattilaisena ja yhteiskunnan jäsenenä. Hän osaa käyttää omaan alaansa liittyvää tietoa kestävien ratkaisujen ja toimintamallien etsimiseen, käyttöönottamiseen ja vakiinnuttamiseen, sekä ymmärtää kestävyyshaasteita, niiden keskinäisiä riippuvuuksia sekä asioiden ja ongelmien monia näkökulmia.

Valmistuva YAMK-opiskelija osaa lisäksi kehittää ja johtaa kestäviä ja vastuullisia toimintatapoja työssään sekä edistää kestävyysmuutosta työyhteisössään ja yhteiskunnassa.

Kestävä kehityksen kompetenssi on geneerinen taito. Sitä voidaan edistää myös muilla geneerisillä taidoilla kuten systeeminen ajattelu, vuorovaikutus- ja yhteistyötaidot sekä kriittinen ajattelu. Koulutuksen suunnittelussa osaamistavoitteet edellyttävät yhteistyötä: on sovittava, mitä, miten ja millä opintojaksoilla mitäkin kestävä kehitystä edistävää tietoa ja taitoa edistetään.

Pohdittavaksi koulutuksessa:

- Miten koulutuksenne tukee Arenen kestävä kehityksen kompetenssin kehittymistä?
- Miten voisitte seurata kompetenssin kehittymistä?
- Miten tuetaan YAMK-opiskelijan kestävä kehityksen ja vastuullisuuden osaamisen syvempää/laajempaa kehittymistä?

Käytännön vinkki: Sopikaa yhdessä muiden opinnoista vastaavien opettajien kanssa, missä opinnoissa ja aihekokonaisuuksissa kestävä kehityksen kompetenssin eri ulottuvuuksia mitenkin käsitellään.

Miten huomioida kestävä kehitys opintojaksojen suunnittelussa?

Koulutuksen kestävä kehityksen osaamistavoitteet on huomioitava myös yksittäisillä opintojaksoilla ja niiden sisällöissä. Vaikka kestävä kehityksen kompetenssia ei saavuteta yksittäisellä opintojaksolla, miettikää yhteisesti koulutuksessa, mitkä opintojaksot kehittävät mitään kompetenssin osa-aluetta eteenpäin.

Kaikkien opintojaksojen ei luonnollisestikaan tarvitse kehittää kaikkea: kestävä kehityksen tiedot, taidot ja motivaatio sen edistämiseen saavutetaan vähitellen eri opintojaksoilla, ja ne kehittyvät koko tutkinnon aikana.

Käytännön vinkkejä:

- Pohtikaa yhdessä opiskelijoiden tai kollegojen kanssa, mitä voitte tehdä toisin ja kestävä kehitystä edistäen. Toteuttakaa jokin konkreettinen muutos tavassanne toimia.
- Suunnittele oppimistehtäviä yhdessä muiden alojen opettajien kanssa niin, että opiskeltavaa asiaa voidaan pohtia useammasta kestävyteen liittyvästä näkökulmasta.

Käytännön esimerkki: Jos opintojaksolla nyt opetellaan jotain ohjelmointitekniikkaa toteuttamalla vaikkapa verkkokauppasovellus, niin samaa ohjelmointitekniikkaa voitaisiin opetella toteuttamalla esimerkiksi kiinteistön lämmitysjärjestelmän ohjaus perustuen pörssisähkön hinnoitteluun. Tällä tavalla opiskelijoille voitaisiin tuoda epäsuorasti hiilidioksidipäästöjen pienentämiseen liittyvää toimintaa ja ajatusmallia.

Miten tukea opiskelijoiden osallisuutta ja toimijuutta?

Opiskelijoiden osallistaminen tarkoittaa jatkuvaa opiskelijoiden kanssa käytävää keskustelua siitä, miksi kestävyyssteemat ovat oppimisessa välttämättömiä ja miten niitä voidaan parhaiten yhdessä toteuttaa.

Kestävä kehitys kannattaa huomioida myös opiskelijoiden ohjauksessa ja tuutoroinnissa, etenkin opiskelijan henkilökohtaisen oppimissuunnitelman laatimisessa ja päivittämisessä.

Opiskelijoiden toimijuutta voidaan parantaa tukemalla heidän luottamustaan ja uskoa oman toiminnan vaikuttavuuteen. Tämän ns. pystyvyysuskomuksen tai kasvun asenteen (growth mindset) vahvistaminen on koulutuksen tehtävä erityisesti kestävä kehityksen edistämässä.

Muutosten tekeminen vaatii, että oma osaaminen ja toiminta koetaan vaikuttavana.

Jaetut kokemukset ja myös jaettu pelko tai ahdistus voivat johtaa ajattelun ja toiminnan uudistumiseen. Oppimisella voidaan luoda optimismia ja innostaa uusiin näkökulmiin. Yhteistoiminnallisia menetelmiä voidaan käyttää esimerkiksi empatiakyvyn kehittämiseen ja **vaihtoehtoisten tulevaisuuskuvien** pohtimiseen ja rakentamiseen yhdessä.

Käytännön vinkkejä:

- Kuuntele ja keskustele. Dialogi ja palaute ovat tärkeitä toimijuuden kehittämisessä.
- Ole positiivinen – kestävyyskriisi ei ole ainoastaan uhka vaan myös mahdollisuus parempaan.
- Suunnittele oppimistapahtumaa sellaiseksi, että eri alojen opiskelijoiden on toimittava konkreettisesti yhdessä. Mieti, tukevatko käyttämäsi menetelmät kestävän kehityksen oppimista.
- Pyydä opiskelijoita hakemaan tietoa ja mielipiteitä käsillä olevaan asiaan kestävyiden näkökulmasta eri alojen edustajilta eri organisaatioista, työpaikoilta ja yrityksistä.
- Selvitä, onko korkeakoulussasi kestävän kehityksen teemojen kanssa työskenteleviä tutkimushankkeita tai -ryhmiä, joiden kanssa voisit tehdä yhteistyötä.

Pedagogista tukea kestävän kehityksen suunnitteluun opetuksessa

Monissa ammattikorkeakouluissa on tarjolla kestävän kehityksen koulutuksia. Myös Arene ry:n **kestävän kehityksen kurssitarjottimelta** löytyy useita teemaan liittyviä koulutuksia.

Lisää vinkkejä ja käytännön esimerkkejä löydät myös täältä:

- **Kestävä kehitys korkeakoulutuksessa – sanoista tekoihin**
- **Kestävän ammattikorkeakoulutuksen käsikirja**
- **Kestävä kehitys Turun AMK:ssa – matkalla kohti hiiliposiitivisuutta**

Kuva: Minna Scheinin